

43

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE
CEREVISIÆ POTU
IN NONNULLIS
MORBIS INSALUBRI
ET ADVERSO,

Warum die Kranken das Bier ungerne trincken?

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Consensu atque Auctoritate Gratijsæ Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFES-

SORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.
DECANO SUO SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo, omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSUVETIS,

ANNO MDCCXLIII. D. OCTOBR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SURJICITÆ
RESPONDENS

PAULUS GOTTLIEB HOMEYER,

LEBENDORFFIO · MAGDEBURGICUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JO. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

CESTRYVIAE BOIT

MORIBUS IN ABBATIA

DE ABBATIBUS

DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS

DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS

DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS

DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS

DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS

BATTIA COLLEGIUM MONASTRI

DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS

DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS

DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS DE ABBATIBUS

PROOEMIUM.

erissima regula medica est, quam DIOGENES *op. Stobaeum* profert, inquit: *sicut unctio non commendatur dulcedine & acerbitate, sed si sana sit: ita non admodum curandum est, multum alimenti aut edulia suavia accipiamus, dummodo convenient valetudini: hæc in naturali æque ac præternaturali statu peritam requirit conciliationem & applicationem & quidem quod ad posteriorem attinet, tunc antiquissimi medici solliciti valde fuere, ut valetudinariis congruam ordinent Diætam & inter alia salubre regimen quoad cibum atque potum, tenuem, crassum, frigidum, tepidum & calidum præscribant. Non quidem hoc loco de cibo multa allegare, sed de potu nonnulla ad hanc observationem spectantia, brevibus attingere & indicare lubet: ita enim PLINIUS *H. N. Lib. XIV. c. 22.* scribit: *Vita**

*in nulla parte operosior fuit, quam in apparatu potuum, cui non saluberrimum ad bibendum Aquæ liquorem natura dedit, quo cætera omnia animantia utuntur, quippe qui potusaquæ puræ & limpida velut universalis, isque saluberrimus a physicis & medicis pro merito laudatur. Proinde antiquissimi medici inquirunt & decidunt, an vinum in hoc, aut alio, morbo conferat, an album, aquosum & tenue, an vinum magis, flavum, saturatum, rubrum, an dulce, an acescens, an meracum, an dilutum, an simplex, an succis fructuum dulcium & acidorum mixtum. Et quæ non omni tempore de aquæ salubritate præconia decantantur! licet HIPPOCR. Lib. III. acut. 40. de illa afferat, quod *ruffim non sedet, sputum non moveat, sitim non placeat, alvum non promoveat, urinam non cicat* &c. ut simul GALENUS, MERCURIALIS, ANTMUSA, VALLESIUS, HEURNIUS in suis comment. testantur, variasque causas commemorant; multi tamen benignius Hippocratem interpretando, aut corrigendo aquæ utilitatem in morbis deprædicare sciunt, velut AVICENNA l. 4. tr. 2. c. 7. Cornel. CELSUS Lib. 3. c. 7. AETIUS *tecr. 2. serm. 1. c. 72.* PAULUS Lib. 2. c. 18. Ferdin. MENA Lib. de Febr. c. 38. TRINCAVELLUS Lib. de febr. pestil. c. 201. MIZALDUS de compos. medic. cap. ult. AMATUS Lib. 1. Centur. *sebol. 3.* & innumeri alii propiorum ævorum. Nec quidem hac occasione de potulentorum necessitate & utilitate in plurimis morbis testimonium perhibere constituimus, quæ observatio peculiarem deductionem & commendationem meretur, illud tantum bre-*

breuibis præmonemus, quod ſingulis fere periodicis Medicis ſelectus potulentorum, quoad ſpeciem, qualitatem & quantitatem uſu receptus fuerit: Et ſi HIPPOCRATIS alterius ſenſus atque tenoris effato fides tribui debet, juxta *ſect. II. aph. XI* *facilius eſſe potu veſci, quam cibo*, tunc omnino major cura in morbis obſervanda & exercenda eſt, quo conveniens ordinetur potus, imprimis dum ægri ut plurimum proſtrato laborant appetitu, ideoque in potu & alimentum & condimentum & oblectamentum & medicamentum inquirent, expectant & impetrant: Generatim quidem potulenta humorum fluiditatem, canalium lubricitatem, fibrarum flexibilitatem, organorum permeabilitatem, omnium reliquarum functionum agilitatem promovent, proinde autem in morbis diverſas appropriatas largiuntur utilitates, ut propterea conveniens illorum ordinatio etiam in morbis perquam neceſſaria ſit: Antiquiores quidem medici multa de differentia potus in ſanis enarrant, quando alium nutritivum, alium fedativum, quendam delativum aut diſtributivum & tandem aliquem permixtivum vocant, uti SEBIZIUS *de aliment facult. p. 1067.* commemorat; attamen ſi pro varietate utilitatis & ſalubris effectus prædicata formare placuerit, etiam in morbis multiplices illius facultates deprædicare poſſimus. Quamvis etiam potulenta multis morbis ſingularia ſua promittant commoda, nihilo tamen minus in variis morbis tam a medicis, quam ægrorum miniſterio ſubvenientibus illorum uſus prohibetur, velut in Hydrope præcipue

cipue ascite, Cachexia, Anasarca, Diarrhœa pituitosa, Dysenteria, catarrhis immodicis fluentibus, imo juxta plebejam opinionem plane in intermittentibus febribus, ne morbi fervor & acerbitas inde sustentetur & augeatur, die Krankheit werde damit gestärket! Et quemadmodum veteres plus tribuerunt cœnæ, quam prandio, ita Sanitati consulens Salernitana Schola judicavit, *ut vices penam, de potibus incipe cœnam*, quid quod subinde HIPPOCRATES in *libr. de salubr. vict. var. iniv.* de potu, diverso anni tempore, usurpando tractat; & sic multa cura de hydro- potis, œnopotis, zythopotis tractant medici: Et quæ non multiplices potulentorum species in diversis morbis omnium temporum medicis usitata fuerunt, velut variæ pitissanæ, decocta variarum radicum, herbarum, diversorum fructuum, seminum, aromatum, hydrosaccharum, hydrosaccharum, hydromel, œnomel, melioratum, oxymel, omphacomel, apomel, Medo, variæ compositiones Loræ, Lac naturale & artificiale, Serum Lactis, oxycratum, ac plures aliæ inventiones & compositiones. Tanta etiam in multis sanis, quoad potulentorum varietatem increbuit luxuries, ut non uno, sed mutato potu sub symposiis uti, hodie laudi & honori ducatur; haud in mentem revocantes, quod secundum GALENUM *Lib. i. simpl. c. 4.* aqua omnibus hominibus ægris æque ac sanis communis & ad vitam maxime necessarius sit potus; quemadmodum omni tempore eximia aquæ elogia deprædicata leguntur. Talis itaque innotuit usus atque selectus pro sanitate tuenda

da & restituenda. Nec tamen desunt, qui aquæ potui primatum tribuunt, alii vicissim multum ac saporinum commendant, sunt etiam qui non parum Cerevisiæ usui adscribere sciunt: Et licet in inquirenda & decidenda hac prærogativa non nervos impresentiarum intendere cogitemus, quia nimis ampla esset digressio & occupatio, selectæ tamen annotationes quoad nonnullorum potentiorum usum atque selectum erunt instituendæ. Quemadmodum autem Medici sanis & ægris salutaria consilia pro conservanda & recuperanda sanitate suppeditare, ita posterioribus maxime talia ordinare debent, quæ ad eorum palatum sunt, sed simul etiam utilitatem afferunt, non raro arduum est; ob depravatam enim appetitum & gustum mutatum ægrotantes valde sunt mutabiles, & modo ad hoc, modo ad aliud oblectamentum, lapidum, refectioem, & corroborationem cupiditate sua transeunt, & quod ipsi non excogitant, interdum adstantes & clanculum consilia suggerentes, subministrant: in quo medici non tam facile corrupto illorum desiderio favere debent, ne GALENI censuram & reprehensionem mereantur *6 Epid. com. 4 t. 9 qui ægrotantium cupidini promptius obsequantur, plus lucri hinc facere videntur: quo spectat BOHNII monitum de offic. Medic. dupt. Part. 1. c. 4. p. 77 quare gratificatio ejusmodi cum judicio fiat, nec solis ægrorum desideriis vel seminarum assidendi-um stolidis opinionibus, committatur: quorum illi, ut pravo appetitui patrocinentur, vini v. g. stomachum hoc poscere clamitent; hæc per teneram nimis v. g. & intempestivam*
cons-

commiserationem ineptientes illud porrigant, forsamque exemplo quodam minus adequato ejus utilitatem & longuentis apperentiam confirmant. Ideo ægri sæpissime quoad potum cum damno mutationes suscipiunt, & modo in hunc, modo in alium saporem ruunt. Hæc annotatio nos permovet, ut de *Cerevisia usu* in morbis pauca indicemus, insuper autem demonstremus, hunc potum in variis morbis haud admodum salubrem esse: & hoc argumentum Inauguralis præsentis Speciminis erit; cui proposito, ut cœleste Jubar sua affulgeat benedictione, præterea etiam exoptatos largiatur successus, humillimis precibus flagitamus.

§. I.

DUm in *titulo* præsentis tractationis *vix* ulla hærebit aut *obscuritas*, aut difficultas, ideo in nominali notione non supervacaneas, aut inutiles moras necere placet: etenim *Cerevisiam* juxta ISIDORUM a Cerere derivare velle & Cereris potionem, a Cerere visam, aut provisam appellare, parum acuminis complectitur, & perinde nobis erit; hoc enim valore *omnes panes & e frugibus parati victus Cerevisia*, aut hæc rectius Bacchivisia appellari, possent; talia enim verborum lenocinia & derivationes sæpe ita *vel quasi* argutæ & ingeniosæ sunt, ac si quis communem *Aqua* potum, ab *a* & *qua* deducere veller, a qua videlicet vivere dicitur, quam derivationem tamen SCALIGER *exercit. 325. Sect. II.* ineptam esse, merito declarat: itaque interdum in *voculis* hære con-

tin-

tingit, ut cum *cane asopico* carnem i. e. *rem* perdant, & umbram caprent: nec negotium nobis intercedit cum *Zyrbopais*, sed cum *agris Zyrbopais*, de quibus *medica* quæstio decidenda occurrit, an *hic* potus *ipsis* ad *sanitatem* restituendam conducatur. Facile itaque constat, sermonem inpræsentiarum esse de *locis* & provinciis, in quibus *Cerevisia* s. ex hordeo, s. tritico cocta, inde aut nigra, aut alba fuerit, usitata est: nam ex *Spelta* & *avena variis* paratur talis potus, qui *Cerevisia* dicitur: neque etiam de *potu, barbaris* gentibus usitato, differimus, de quibus *Sim. PAULI* in *Q. B. tit. Cerasonia Class. 2.* inquit: *me non fugit, ex oryza etiam hodie Barbaros arte novisse sibi potum parare, non minus temulentos ipsos reddentem, quam nos Europæos vel Cerevisia, vel vinum, vel vinum denique adustum.* Neque *præsens* tractatio occupata est *selectui* *Cerevisiæ*, quæ alicui morbo plus vel minus conducit; sicuti nec in *laudes* ejusdem potus argumentum præsentis observationis nos invitat, quemadmodum *SENNERTUS* *Instit. Lib. IV. P. 1. c. 4.* testatur, *est verum sic, vinum esse potum præstantiorem, quam cerevisia est, tamen experientia testatur & hunc potum satis commodum esse, ac populos, qui eo utuntur, robore, pulchritudine, corporisque bona constitutione iis, qui tantum vinum bibunt, vix cedere:* Nec illam solum qualitatem attendimus, quando vel nimis *pinguis*, vel nimis *renuis* talis potus, *Schwehes und hartes, Dinnes und leichtes*, separatur: sicut alias *differeñtia* istiusmodi potus allegari solet, juxta eundem *SENNERTUM* l. c. *alia Cerevisia ex tritico, alia ex hordeo, alia ex tritico & hordeo mixta coquitur: in nonnullis, frumentum ad ignem torretur, das Darr-Malz, in aliis so-*

B

lum

*lum aſſivo moderato calore exſiccatur: das Luſt-Male, alii plus vel minus frumenti & lupuli accipiunt, Malz-veiche, fette, dicke, bittere, oder leicht und dinne Biere, alii recentem & quaſi temporariam, neues und junges Bier, alii defacatam bibunt, ein reines ausgelegenes Bier. Sicut autem variae Cereviſiarum qualitates, ne ſonis quidem ſingulis conducunt, dum vel nimis graves, vel valde leves, aut perquam calidae, aut admodum frigidae ſunt, unde flatuſ, obſtructiones alvi, colicam, cardialgiam, ſtranguriam, &c. cauſantur, ita tanto minus valetudinariis talis potuſ proficit: ſic etiam in nonnullis locis cereviſia coquitur, quae multis incolis haud ſalubris & toleraruſ facilis eſt, teſtimonio Brunſuicenſis, Iſlebienſis, Bambergeniſis, Auguſtanae &c. de qua poſteriori RIEDLINUS *Lin. Med. An. 2. obſ. 6. Octobr. p. 479.* ſingularem profert querelam. Attamen non paucis aegrorantibus cereviſia ſ. mediocriſ, ſive exactae bonitatis & puritatis in ſe ſpectata interdicens venit, quare idem RIEDLINUS *An. 1. Septembr. obſ. 5. p. 275. Lin. Med.* teſtatur: potuſ aegrorum ſape plus negotii medico faceſſit, quam v. l. graviffima ſymptomata, cum plerique potum conſuetum avidiffime deſiderent, quicquid etiam de ejuſdem noxa dicatur; ſic hic locorum Cereviſia tam gratus ferme omnibus eſt potuſ, ut multi de huius prohibitione magis, quam de ipſo morbo conquerantur, licet, cum cereviſia noſtra non ſit, uti debebat defacera, morbuſ mirum quantum augeat, & hinc non niſi raro admodum concedi poſſit; cogitandum hinc de alio potu, magisque convenienti, quem tamen ſi cujuſlibet guſtui accommodara volueris, hic opuſ, hic labor eſt. Quoniam itaque potuſ, mediis, aegrum reſcientibus, annumerari meretur,*

retur, ideo vel ipsi anxie desiderant, ut potus *gratus*, confortans, leniens, *suum* levans, *refrigerans*; aut stomachum roborans &c. ordinetur, & vel *hunc*, vel *alium* cerevisiarium potum seligunt & præoptant, vel unum alterumve *adversantur* & abhorrescunt: proinde autem *ad-sistentes* multis modis *variatam* pitisanam experunt, ut interdum *chronici* ægri *multitudinem* diversarum pitisanarum possideant, attamen semper *novas species* earum postulant & in *varietate opem* & delectationem inquireunt.

§. II.

Præsentis igitur argumenti nervus non *promiscue omnes* concernit ægros, quorum nonnulli adeo cerevisiæ potui *adsuevi* & addicti sunt, ut *nullum alium* perferre queant, aut cum *molestia*, coactione & præjudicio *suum* perferant, si cerevisiæ usus illis *suberabitur*: quare nonnulla occurrunt subiecta, quæ ab alio *in suo* potulenti usu *alvum adsstrictam*, urinam *parcam* & impeditam, *stomachum*, ventriculi angores aliasque obtinent molestias, ut eapropter medici illis, *necessitate* coacti, *congrua* cerevisiæ potum concedere & ordinare debeant: Proinde etiam dantur ægrotantes, qui *ventriculo* valde *debili* laborant, ideoque nec *aquam*, nec *decocta*, nec *pitisanas* perferre possunt, sed magno desiderio cerevisiam *stomachicam* postulant, ein Magen-Bier, quam tamen, quia *feruvata* ut plurimum & *lupulo* largius imprægnata est, haud *constanter*, nec sæpe, nec diutius perferre possunt; quare dolent & *impatenter* tolerant, quod talem potum *seponere* necessitentur, quia nimis *cale-* & *arescit*, insuperque *in-sensibilem* causatur *suum*: quidam homines tantam in *cerevisiæ* usum collocant *fiduciam*, ut in illa in morbis *alimen-*

rosam & medicamentosam vim esse autument: hinc vis *nutritiva* eidem communiter tribuitur, qua non modo *sanguinem* auget, ut & consistentem & pinguem reddit, es machet stark, fett, dick und viel Blut, sed & *reliquo corpori alendo* multum confert, prout *Schola Salernitana* rhytmo restatur c. 46. *Crassos humores nutrit cerevisia, viresque praestat, & augmentat carnem, generatque cruorem:* quo pertinet suffragium & glossa SEBITZII de aliment. facult. Lib. IV. c. 3 p 1148. ita differentis: *quaedam cerevisia pingues & obesos reddunt homines: imo populi Septentrionales, qui Zythopota magnitudine & robore corporis alios, quibus vinum pro potu est, longe superant: annectit autem: non est tamen alimentum merum ac sincerum, sed medicamentosum, quia non modo alit, sed etiam alterat.* Nec solum simplicem cerevisiae potum aegris saepe concedunt, sed *medicamentosam* illius virtutem interdum promovere student, quando certas *radices & herbas stomachicas, Alland, Calmus, Krauter:* Bier cum recenti & adhuc *fermentante* cerevisia mixtas usurpant, aut cerevisiam defaecatam cum C. C. phil. pp miscent, aut secundum LENTILIUM in variolis & morbillis medicamenta respuentibus infantibus *materia perlata in nodulo* huic potui infunditur, vid. *Ercodr. med. pract. p. 145. 146. 149. 160.* & multis aliis locis: quare vario modo *Cerevisia* potum & *plebeji & medici corrigere* volunt, ne damna valetudinariis inferat, quando illum pane cibario aut domestico, vel bis cocto, vel orbiculis pomi citri, vel cinnamomo, N. M. &c. meliorare atque permiscere solent: & ne plane quidam a cerevisiae usu *abstinere* debeant, ideo vel exacte defaecatam, vel repestam desiderant, ne ab ulla *noxia & suspecta* ejus qualitate

te offendi queant: tam ardens nonnullorum in cerevisiæ
 porum est appetitus, ut antequam alteri cuidam potulen-
 to aduefcant, vel plane sitiant, vel cerevisiæ miscelas
 magis admittant. Et sane illi, qui in regionibus vivunt,
 ubi *nulla* coquitur *cerevisia*, sed potius vini cultura familia-
 ris est, *facilius* potus *mutationem* admittunt & perferunt,
 quibus alias *aquæ limpida* aut commixtio, aut alternatio
 haud inusitata est: ideo medicis peritis & circumspcctis
 multas creat melestias, si cum talibus *morosis Zyrhoparis*
 sub morborum *arduorum* decursu commercium habere
 debent, quibuscum propterea *provide* procedendum est,
 ne ab alio *subordinato* potu multas sibi contrahant *vexas*,
 Ut ut autem multi a *teneris cerevisario* potui sunt *adsueri*,
 varii tamen casus *morbofi* illius *mutationem* absolute neces-
 sitant, quo documento manifeste inclarefcit, sæpe in mor-
 bis illo *interdicendum* esse, quia *causæ* morborum per-
 quam *favor*, ideoque ejus *effectum* valde auger & *exacer-
 bat*, ut variis demonstrationibus atque exemplis confir-
 mari poterit, thematis nostri veritas, videlicet cerevisiæ
 porum in diversis subjectis atque morbis *insalubrem* esse.
 Quantum enim referat in *Zyrhoparia* qualitates *physicas*
 nosse & in medicina rite applicare, attentis scrutatoribus
 & observatoribus ignotum esse haud potest, nam diffe-
 rentia *potentiæ* quoad *speciem* & *quantitatem*, nec non di-
 versitas admixtionis *Lupuli*, ut & *modi* & *gradus* coctio-
 nis, maxime vero *aquæ* & *fermentationis* multum valet
 ad Cerevisiæ *distinctionem* quoad puritatem, bonitatem,
 consistentiam, temperiem &c. quæ *sanis* præcipue diver-
 so gradu convenit, ut indies testari queant, *Dies oder je-
 nes Bier könten sie vertragen, gehe leicht fort, oder bleibe*

stehen, stärcke den Magen, oder mache Blähungen, Verstopffungen, fühle &c. quæ qualitates tanto magis in relatione & applicatione ad *ægros* attendendæ & dijudicandæ sunt.

§. III.

Ut autem historica relatione significemus, quibus cerevisiæ usus in *morbis minus* salubris deprehendatur, tunc imprimis *Febræ* laborantes *multiplicem* inde molestiam & afflictionem experiuntur: etenim aut *spon*te vel *omnem* ill us potum *respuunt*, vel *variabilem* selectum quoad illum instituunt, ut undique *varias* ejus species exquirant, dum quædam vel nimis *exsiccant*, aliæ magis *calescunt*, nonnullæ *ventriculum* molestant, aliquæ *status* gignunt, iterum aliæ *alvi & urinae* excretionem turbant, plurimæ *sapori adversæ* sunt, ut ita sitientes & flagrantes febricitantes undique a *mutato hoc* potu *refectionem* atque levamen inquirant & expectent: imprimis vero in *cholera*, *hectica* & *intermittente* febre potus Cerevisiæ valde *incommodus* deprehenditur. In *omnibus* quidem Febris *corruptus* & depravatus est *gustus*: fauces valde sunt *aridæ*, os *glutinosum*, lingua *mucaginosa* & ficca saliva *salsa, amarulenta* & *adversa*, ita ut *ariditas* faucium constanter molesta sit, hinc partim ad *sicem* levandam, partim ad molestam viscositatem faucium leniendam non modo *frequentem*, sed & *variabilem* potum appetunt. Deinde vero *discretæ* species *gustus* in *diversis* occurrunt *Febris*, velut in *Benignis* & *Malignis, acutis, chronicis* & *intermittentibus*, quibus sub afflicto februm decursu argentes, languentes & sitientes ægri levamen cum potu conciliare contendunt: *Motigne* enim decumbentibus *omnis* cerevisiæ potus *parum*

rum confert, multum vero nocet; vel enim facile suspectas diarrheas, vel majores cardialgias, vel graviores capitis dolores, vel molestiores astus, vel alias alvi & urinae turbas provocat: & quod magis est, in hisce malignis febribus cerevisia vel paulo recens, vel paululum adulta, celeriter in primis regionibus inquietudines causatur, ut excretio diaphoretica valde impediatur; hinc experimentum domesticum est, quando pertinax alvi adstrictio istiusmodi febris decursui præjudiciosa accidit, ut modicus potus cerevisarius temperatarum talium qualitatum, wenn sie ein wenig härlich oder jung Bier trinken, non modo aperiat, sed plane laxet alvum: quare tales maligne febricitantes, vel ob nimium virium defectum potus ingerendi obliviscuntur, vel facile ob tædiosum saporem cerevisiarium potum adversantur, ob id sæpius cum illo mutationem deliberant, at tamen non sine evidenti damno suscipiunt. Seorsum autem in Cholericis Febb. Cerevisia ordinatio & concessio medico sollicito multam curam extorquet: in quibus sapor oris vehementer alteratur & corruptus est, dum valde amarus, acris, viscidus, fervidus, torrefaciens, &c. existit, ut propterea frequenter fauces inflammentur, lingua exarescat, aut rhabdades experiatur, labia exsiccentur, disrumpantur, nigredine obducantur, cuticula inde separetur, ardore & dolore corripiantur, & multa alia molestia vexentur; quemadmodum vero in hisce febribus sitis intolerabilis, insatiabilis & clamosa est, ita Cerevisia sive amarulento & lupulato sapore, sive dulci qualitate prædita, sive consistentia plus vel minus saturata fuerit, non modo incommoda, sed plane insalubris evadit, ut omnia affligentia
sym-

symptomata inde exacerbentur, idem testatur *Christian. Job. LANG Opp. Part. II. p. 87. not. 5.*) Nec *Hæctica* Febre laborantibus *Cerevisia* usus aut commodus, aut fructuosus existit; ejusmodi enim ægrotantes *internum depascentem* & exsiccantem, externum vero argentem & *enervantem* experiuntur æstum, quo *fauces* valde *sicca* & *viscosa* redduntur, *sitis* autem admodum excitatur; ideo potum *refrigerantem*, lenientem & roborantem avidis anhelant faucibus, quam tamen nec *fusca*, nec *alba*, nec *lupulara*, nec *dulcis*, nec *saturata*, nec *mediocris*, nec tenuis cum fructu demulcer; etenim *saturata* *cerevisia* *æstum* auget, ventriculum aggravat, cordis palpitationem invitat, capitis dolores provocat, sudores molestos exacerbant, & loco speratæ roborationis magis *enervat*; *dulcis* autem aut tenuis, *flatus*, alvi fluxus, angustias præcordiales, ominosas internas horripilationes, anxios ructus, & majores ventriculi afflictiones causatur: In *intermittentibus* denique febb. valde *adversus* est *sapor*, præcipue quando *acida* & *biliosa* saburra ventriculi affligit, unde ructus nidorosi, nausea molesta, sapor in ore putridus, ovis putridis similis, amarulentus, fauces glutinosæ, indeque appetitus graviores corruptiones oriuntur, quibus alterationibus & molestiis, nec *fusca*, nec *alba* conducit *cerevisia*, illa enim *gustui* valde est *adversa*, ventriculo afflicto magis onerosa, & ad *sicciorum æstum* causandum magis idonea est, hæc vicissim ad viscosam tenacitatem in ore & ventriculo augendam, ad ominosam fermentationem in illo excitandam, ad flatus in ventriculo & intestinis generandos &c. perquam apta est: ob id singuli tales *febricitantes* cum *cerevisario* potu frequentes *mutationes* susci-

fulcipiunt, quæ nunquam salubritatem promittere & producere solet.

§. IV.

Quod vero Cerevisia febricitantibus *parum* conducit, variis a *priori* & *posteriori* petitis causis & rationibus demonstrari potest, ex quibus unam tantum atque alteram allegasse suffecerit: *omnis cerevisia alimentosa est, per principale suum ingrediens frumenti, e quo coquitur: ita enim SEBIZIUS l.c. p. 1148 testatur: alendi facultatem habet non ab aqua, quæ ad alendum inhabilis est; nec a lupulo, qui purum purum est medicamentum, sed a frumento, conf. etiam p. 1149. in febribus enim nec locus, nec tempus, nec occasio, nec vires vacant nutriendi, sed defendendi & a pernicie subducendi corpus: primas enim regiones jam implere, præter alimentosas etiam excrementitias mucidas, terrestribus, salis, sulphureis materiis, haud salubre est, quoniam vires, moribus febrilibus impendendæ, magis effectum resolutionis & evacuationis, minus vero augmentationis respiciunt, proinde Cerevisia quælibet ordinaria sanguinem magis consistentem, pinguem & viscosum reddit, Bier machet fett und schleimig Blut, qui tamen in febribus magis tenuis atque fluidus esse debet, ob id diluentia & resolventia congrua media in pluribus febribus conducunt; porro sub Februm decursu ægri paulo plus ob æstum, sitim, linguam & fauces aridas, viscera aridiora, largiorem humidarum partium dissipationem imprimis autem se- & excretionum promotionem &c. bibere debent, quæ copia vero cerevisiæ & capiti & sanguini & motui febrili præjudiciosa evadit: deinde quælibet cerevisia successivo suo effectu comparate*

C

cale-

calefacit, tanto magis *lupulara* & *saturata*, licet quaedam primo suo usu atque accessu *quantisper* refrigeret: de hac qualitate ita SEBIZIUS *l. all. p. 1149* iudicat: *omnem cerevisiam calidam pronunciant Fuchsus Lib. 2. instir. ff. 3. c. ult. PLACOTOMUS in rr. de Naz. Cerevis. Hogecius in opusculis de Cerevis. GOELENIUS in app. disp. 6. lib. 7. disp. physic.* Huic sententia patrocinari queunt sapor, materia & effectus Cerevisia. FUCHSIUS ait: *magna ex parte in cerevisiis non levem amaritudinem sentiri. At GALENUS amara calida statuit Lib. 4. simpl. c. 9. & 19.* id ulterius in sequentibus SEBIZIUS confirmat: in febribus autem potus ordinarius *calefaciens*, imprimis liberalius ingestus, *haud* confert, quoniam febrilem calorem auget & cum hoc augmento omnia reliqua symptomata exacerbat: deinde plurima Cerevisia *ordinaria exsiccat* magis, ob polentam pinguem, gelatinosam & mucaginosam, a qua aquosa pars citius sededens, reliquam *viscosam* portionem massae sanguineae intermixtam relinquit, quae *consistentior* inde reddita alias partes magis *exsiccat*, quam humectat; quare communis querela percipitur, quod *aestivo* tempore & sub aestu Cerevisia communiter magis *exsiccet* & fauces aridas reddat, ob id *messores*, messis labori inhaerentes, *puram* cerevisiam ideo *fugiunt*, es sey ihnen zu schwer, trockne sie mehr innerlich, mache sie durstiger, müssen mehr darnach schwißen und trincken: selectae plane atque rariores sunt Cerevisiae, quae non secundariae sunt, *leves, tenues, aquosae, leichte, dinne, kühlende* Biere: haud enim cives, incolae, opificarii, populus agrestis &c. talem potum conuicium aestimant, de quo dicunt, es müste nicht, gebe keine Kräfte, schaffe keinen Nachdruck, komme nicht in Kopf, schwiße bald durch die Rippen

Rippen, habe keinen Wiederhalt etc. quam *exsiccantem* qualitate[m] idem SEBIZIUS p. 150. annotat. in febb. enim *omnia exsiccantia* sitim non leniunt, aestum non temperant, excretiones non promovent, sed magis molestant; ut plures rationes non adjiciamus: ob id *teste* adduco, qui cerevisiae potum in febribus *insalubrem* declarant, RIEDLINUM *Lin. Med. An. 1. Januar. obs. 31. p. 32* ita inquentem: *qui in febb. cerevisiam concedunt, aut defaciationem nostrate habent, aut varia inde incommoda agrotis obvenire una nobiscum experiuntur, ego sane quantum ejus potus noceat, sapius jam cum cordolio meo vidi, & adh. quotidie videre cogor; sic pharmacopaei cuiusdam uxor sexies vel septies in febrem intermittentem denovo incidit, solum quia a cerevisia omnino abstinere volebat, eam enim deinde per mensem & quod excurret, seponens, sine alio remedio a febre penitus liberata fuit: & Cerevisiarum cujusdam duarum filiarum, febre maligna decumbentes, ab ea Dei gratia omnino restituta, ex praepropero cerevisiae potu in eandem non sine periculo reciderunt: idem affirmat author ille An. 2. Febr. obs. 11. p. 69. Annetimus nostram observationem, ubi tertiana febre laborans studiosus, ab illa liberatus bis ob praematurum albæ dulcis cerevisiae potum *recidivam* ejusdem febris passus fuit, nec ab hac denuo liberari potuit, nisi aliquandiu ab eadem plane abstinuerit.*

§. V.

Nec alia deficiunt testimonia medicorum *Cerevisia* usum in ægris & febricitantibus *improbantissimum*: sic ROEIFINCK. in *ord. & Meth. med. Lib. 2. Sect. 3. c. 77. p. 142.* inquit: *novimus medicum agrotis suis usu cerevisiae interdicensentem, quod praecipue de impura valet: Andr. BACCIVS*

in *tr. de Cerevisiis* p. 28. scribit: *magna utique circumsp-
ectio habenda est, ne facile cerevisia ægris, febre imprimis
pressis, concedatur; idem suo probant suffragio MEIBO-
MIUS tr. de Cerevis. Marz. SCHOOCKIUS de Cerevisia.* In-
terea non deficiunt, qui *certam Cerevisiæ speciem* non
plane omnibus ægris, nec *febricitantibus* denegant: hinc
ZACUT. LUSIT. in *Prax. Histor. Lib. 3. c. XI.* iudicat: *de
Cerevisiæ potu major est lis & controversia, utrum in cura-
tione Februm possit admitti? inter varias opinantium am-
biguitates assero, in omnibus febribus tuto posse concedi,
potus loco, si sit tenuis, ex electo bordeo & optimo lupulo
parata, a sordibus munda, diu in dolis reservata, non
condita aromatis, quæ febrem accendere nata sunt, & ca-
put feriunt, non sit recens, sed in qua sit crassa bordei
pars, & lutulenta ad inum vasis resideat.* Licet vero quo-
ad *bordeaceum & simul lupulorum* potum cerevisiarium
quælibet *prædictarum* qualitatum exacte observentur, ni-
hilo tamen secius multæ rationes huic assertioni contrari-
antur: interim nonnulli temperamentum, aut *syncrezismum*
quoad hanc *dubiam* sententiam invenire & commendare
volunt; videlicet *non penitus* cerevisiæ potum febrici-
tantibus subtrahendum, sed *vel tenuem limpidum,* tem-
peratum & refrigerantem talem potum feligendum & *or-
dinandum,* vel *alium* talem certis *ingredientibus,* ut *supr.*
§. 2. indicavimus, *corrigendum & medica* qualitate instru-
endum esse: quoad illum, quidem in diversis locis variæ
species cerevisiarum in provinciis Germaniæ atque Bava-
rorum urbibus usitatæ recensentur: sicut JONSTON in
Syntagm. univ. Medic. Lib. 1. tit. 1. c. 3. art. 3. §. 2. p. 127. sq.
viginti species talium cerevisiarum recenset: ex omnibus
pla-

placet allegare *tenuem* illam cerevisiam, quæ in urbicula Ducarus Magdeburgici *Löbigün* dicta coquitur, quæ levis, *temperata* & valde liquida est, quam medici *febricitantibus* nostræ vicinitatis facilius *concedunt*, quam etiam tales *agri* præ aliis *perferre* possunt, licet *non pauci* ab eadem æque in *ventriculo* & *intestinis* incommoda quædam sentiant, velut molestam refrigerationem, flatulentiam, alvinæ excretionis turbas &c. quemadmodum cum hujus etiam cerevisiæ potu in *maligne* febricitantibus exquisita *præcautio* observanda est, sicut in *purpuratis* eadem facile diversas vexas creare solet. Deinde *Baravi* suam *Neomagensem* Cerevisiam commendare volunt, quam communiter die *Moll* nominant: de hac *BLANCARDUS* in *Institut. medic. P. IV. c. 6. p. 483.* ait: *Neomagum ad fluvium Vabalin cerevisiam ad nos mittit, quæ vulgo Mol dicitur, potus est tenuis, multum laudatur ob frigiditatem & facilem diuresin, ideoque ab agris avidè bibitur:* an vero talis etiam cerevisia eapropter, quia *refrigerat*, agris adeo *proficua* sit, medicorum judicio adhuc relictum est: & licet apprimè agris prædictæ conducant cerevisiæ, tamen raro ultra *limires* suos ratione *loci* & *subjectorum* laudibus suis vehi possunt. Cum nonnisi *accolæ* & *incolæ* de illis gaudere queant: Tandem etiam quidam medici *febricitantibus* *intritum*, ex Cerevisia & mica panis paratum, concedunt, quod tamen iterum *ordinariis* potus vices tenere *non* potest, & tantum pro *refectione* quadam acquirenda ordinatur, cujus usus æque *providè* constituendus erit: de hoc *ROLFINCK l. c. Lib. 14. Sect. 1 c. 25.* dicit: *Βλῆμα inritum panis in cerevisia eine Bier-Merte oder Kälte-Hale concedi potest, imprimis febricitantibus.* Quod autem

autem commixtiones cerevisiæ cum certis *corrigenribus* aut præsumptive *medicamentosis* concernit, quando radices scorzoneræ, enulæ, graminis, vincetoxici, aut medulla pomorum citri, aurantium, Sinensium, cotoneorum, crusta panis tosta, Saccharum, N. M. cinnamom, aut plane vinum permiscetur, tunc neque hæc mixtura *ordinarie & liberaliter* ingesta, veram, certam & constantem salubritatem promittit: Hoc loco adhuc reminiscimur illius commendationis certæ cerevisiæ a MOEBIO prolatae, posteaquam varias hujus potus species recensuit *in instit. medic. p. 520. sq.* ubi disserit, *Hollensium nectar, quod vicina loca suppeditant, Reiterling dictum, si rite coctum & fermentatione depuratum, ob aquæ bonitatem multis imprimis febricitantibus & calidis morbis laborantibus conveniens est potus.* Alias a Cerevisia *secundaria* parum differt, imprimis si *anabaptistarum* malitiam expertum fuerit, aut *avera manus essentialia ingredientia subtraxerit*: sed & hæc cerevisia pura & temperata, licet cum Löbigünensi a *febricitantibus melius* tolerari queat, tamen si *vel recens,* vel paululum *adulta* est, varias causatur *molestias*: hinc ELSOLTZIUS in *Arznei-Buch Lib. VI. c. 3. §. 3. p. 297.* scribit: Was das Speise-Bier und Covent anlanget, selbige sind, den Durst zu stillen, und denen Febricitanten NB. dann und wann als eine Kühlung zu reichen beqvem: wiewol diese bisweilen gar zu schlechten Lisanen, aus Gerste und Wasser ohne Hopffen bereitet, verwiesen werden. Hinc de LIGNAMINE *Lib. de uno quoque cibo & potu utili & nocivo p. 39.* hortatur: *caveas ne potus crassos aut saturatos bordeaceos agris, præsertim febricitantibus propines.* Caretum Henrici III. Regis Angliæ Poeta, ita de Anglicana Cerevisia judicat:

Nescio

*Nescio quod Strygia monstrum conforme paludè
Cerevisiam plerique vocant, nil spissus illa
Dum bibitur; nil clarius est, dum mingitur unde
Constat, quod multas feces in ventre relinquat.*

§. VI.

Præterea multi adhuc *alii morboſi* occurrunt affectus, qui Cerevisiæ potum *agerrime* perferunt, e quibus mox *Podagram* allegare lubet, quæ sæpiſſime cum *nephrítide calculoſa, colica, flatulentia, & vomitibus* vel concurrit, vel alternat, ita ut variis qualitatibus *ille Potus Podagricis insensus* fit; unde numerosa proſtant exempla & teſtimonia eorum, qui plane se *tali potu abdicare*, & vel *ſimplicioris* limpida aqua uſum ſeligere, vel *tenuem priſanam*, loco *ordinarii* potus uſurpare debuerant: conſtant nobis plures caſus talium ſubjectorum, quæ *tamdiu* atrociffimis ſpasmis *arthritis, podagricis, nephriticis, iſchiadicis, colicis* vexati fuerant, *quamdiu Cereviſiæ* potum continuaverant, quamprimum autem *alium prædictum* ſelegerant, ab eo tempore vel *variis*, vel *lenius* tali morbo correpti & vexati fuerant: *tales* enim valetudinarii in viſceribus *primarum regionum* valde *ſenſibiles*, admodumque *mutabiles* ſunt: quoniam itaque *qualibet* cereviſia *majorẽ fermentativum* motum in ventriculo & inteſtiniſ excitat, hæc organa vero magnam *conſenſionem* ſymptomaticam cum vexatiſſimis *articula-ribus* morbis & doloribus habent, ideo potus *ille* hiſce affectibus valde *inimicus* eſt: Multa hujus obſervationiſ ſuffragantia allegare poſſemus teſtimonia, e quibus pauca tantum produxiſſe ſat erit: ſic TRINCAVELLUS *conf. med. Lib. 1. conf. 29.* MATTHIOL. *ap. SCHOLTZ. conf. 220.*
illum

illum potum *podagricis insalubrem* esse prædicant: ita etiam HORATIUS AUGENIUS *rom. 1. lib. 12. ep. 5. de ratione præservandi a doloribus aricularibus* dissuadet, ne valedudinarii tales potum e frumento *saturatum* adhibeant, id quod etiam *Ful. Cæsar* CLAUDINUS *in empir. ration. Lib. 3. Sect. 1. rr. 1. c. 26.* affirmat: ideo etiam *Casp. BARTHIIUS Advers. XI. 32.* quando de verustissimo usu cerevisiæ tractat, circumspæctum ejus usum in doloribus observandum injungit: notatu propterea digna est annotatio SYDENHAMII *rr. de Podagra p. n. Opp. 477. ad fin.* ita monentis: *quamvis sufficiat ei, qui Podagra mitius ac tantum per intervalla laborat, vel Cerevisia tenui uti, vel vino dilutiori cum is morbi gradus tanti non sit, severiori regimini se subjiciat; attamen cum universa corporis substantia in Podagram quasi degeneraverit, minus quam exoptat, in profigando morbo promovebit, qui non a liquore fermentato quocunque, quantumvis leni & tenui, in totum abstinet: &c.* Quantum Cerevisia ad *Colicam* excitandam valeat, quotidiana comprobatur observatione, siquidem non modo parum defæcata illa, vel acescens & vetusta frequenter hosce cruciatus causatur, sed etiam nunc *insuera*, licet *pura & limpida* sit, vel *refrigerans & frigida* eosdem dolores facile excitare solet, ut qui *huic* malo valde & frequenter obnoxii sunt, quoad *hunc* potum admodum *circumspecti* esse, vel ab illo plane abstinere debent: Et quam *providi* quoad Cerevisiæ potum esse debent, crebrioribus *flatibus & calculosis* cruciatibus affecti, quibus sæpe vel *unicus* inconveniens, aut quantitate, aut qualitate incongruus, haustus multas vexas causari solet, id quod multi observatores testantur, e quorum

rum choro vel MONTANUM tom. 1. conf. 79. vel *Ridli-
num Lin. Med. An. V. Aug. obs. 4 p. 792.* nominasse fat e-
rit. Et quam crebris, iisque acerbis recurribus *Stran-
guria* obnoxii sunt, qui alias facile hunc molestam affe-
ctum experiuntur; ut nihil de *intemperato* tali potu dica-
mus; facile tamen æque contingit, ut vel *optimus* talis
potus, aut *nimis saturatus & crassus*, es sey ein schwer
Bier und bleibe stehend, vel *nimis tenuis* sit, dum ille urinam
acrem & consistentem magis reddit, *hic* autem nimis
refrigerat, ut & quando *liberalius* talem potum inge-
runt, vel quoad speciem illius *varians*, ut huc quadret
illa *Lindenii* annotatio in *Exercit. VI. §. 20. p. 132* ita sen-
tientis: *Nihil est apud nos frequentius, quam strangurio-
sum reddi ex mutatione cerevisiæ* (si vero jam quis stran-
gurius est, eo facilius & certius a cerevisia huiusque
mutatione molestatur.) *hoc est potus consersi, ut aqua ve-
teribus erat, hodieque gentibus est plerisque, unde Hippo-
cratis Lib. II. Diæt. 7. n. 76. consilium est: qui sanus est
& bene valet, nihil discernere, sed bibere semper, quod of-
ferretur, debet:* (ne videl. ipsi aliquando invetum quid
eveniat) *Hoc ipsum Corn. Celso sapientissimo medico in-
tantum placuit, ut hinc auspiciatus sit Medicinam suam,
quod ante Hier. Rubeum animadvertit nemo, quod sciam.*
Quare interdum tali molestia afflicti tenentur ab hoc
potu *ordinario abstinere*, aliumque *temperatum* seligere
& adhibere.

§. VII.

Notatu porro digna occurrit observatio, quod sæ-
pe *Hypochondriacis & hysteriis* ægrotantibus *cerevisia*
potus *adversus & insalubris* existat, quando præc. in ven-

triculo *cruditates acidas* biliosas, fermentantes, & quasi putridas continent, aut multis *flatulentius* vexantur, quibus mox potus ille vel *nimis crassus*, vel *nimis tenuis* vel valde *amarus*, vel moleste *dulcis*, mox perquam *calesfaciens*, iterum admodum *refrigerans* existit, ideo angustias præcordiales, ructus nidorosos, alvi obstructions, molestam magis flatulentiam, urinæ vitia, colicas passiones, anxios vomendi conatus, temulentiam & gravitatem capitis, nimiam siccitatem oris &c. experiuntur: *cerevisia lupulata*, aut alias frumento *valde saturata bisce* valetudinariis magnos sanguinis *orgasmos*, palpitationes cordis, dolores capitis, artus graves & delassatos, ardorem ventriculi & urinæ variaque alia causatur incommoda, quare tales ægrotantes *cerevisiæ* potum modo *aborrescunt*, modo sæpius & cum majori damno *mutant*, modo plane in talem *desuetudinem* vertunt, ut iterum cum magno vitæ præjudicio *parum* bibant, illa excusatione urentes, quod nullam sentiant sitim: unde exacerbatio mali *principalis* & concurrentium symptomatum certius prædicenda & extimescenda est. Tanto *minus idem* potus salubritatem promittit miseris *hypochondriacis*, quando simul *melancholicus* status concurrit, sub quo ille non modo *primis viis* insensus, sed etiam *capiti* magis molestus evadit: quamobrem CAMERARIUS in *Sylog. memorab. cent. XVIII. part. 72.* inquit *in melancholia hypochondriaca cerevisiæ potus, cum crassum turbidumque generet sanguinem, cur mihi probandus esset, plane non video*; quoniam igitur tales ægri a *cerevisiæ* potu tales molestias metuunt, imo actu sentiunt, ideo illi non raro ulteriorem illius usum perhorrescunt. Quæcunque sub-

jecta

jecta ulla radicata *sanguinis intemperie* acri, salsa, viscida, biliosa laborant, cum qua varii affectus, *Spastici, congestorii*, aut *pruriginosa* efflorescentiæ cutaneæ, aut *ulcerosa* corruptiones, aut *infarctus* glandulosi cohærent, illis *plurimus* fere cerevisiarius potus infensus est, quibus *alius tenuis* potus ordinarius præscribi debet. Et sane memorabile est, quod subjectis, quæ *chronico ulcere* laborant, aut *fonticulum* gestant, *familis* porus cerevisiarius, sive *recens*, sive valde *adultus*, sive crassus & larga *polenta saturatus*, aut admodum *pinguis*, amarus & *lupulatus*, sive *dulcis* & nimium *fermentans*, sive aliter multum aescens fuerit, perquam *insolubris* evadat, unde *ulcera* talia certius *deteriorantur*, & magis molestis symptomatibus exacerbantur. Præterea etiam illis subjectis, quæ ob *largiorem bilis* genesin multiplices patiuntur afflictiones, cerevisiæ *amara*, pingves, *saturata*, *dulces*, triticeæ, aut *valde recentes*, *minus defecata*, vel vetustæ *acescentes* & rancidæ constanter & vehementer adversæ sunt, quas etiam *gustu ægre* perferunt, indeque mox finistre afficiuntur, ut vel tenuem & *secundariam* cerevisiam usurpare, vel *alium* magis salubrem & tolerabilem potum desiderare & adhibere debeant. Non minus valde *debiles* & enervati, vel *chronico*, vel nimis *periculoso*, vel *subito* & *vehementer* insultante & corripiente morbo oppressi & debilitati, *ægre* cerevisiarum potum perferunt, sive fuscus sive albus, sive hordaceus, sive triticeus, tanto magis si *saturatus* & pinguis fess, stark, schwer, sive lupulatus fuerit: ab hoc enim potu varias ventriculi molestias, cardialgias gravativas, inflationes

D 2

nes ventriculi, ardores, sanguinis intensiorem æstum, calorem ardentem in venis, brennen in Adern, majorem virium languorem, siccitatem oris, ut & molestim & morbosam sitim experiuntur, ut exclamationes & accusationes illas forment, das Bier sey ihnen zu schwehr und higig, nehme ihnen den Kopff ein, und troefne sie mehr aus: & quoniam *triticea* cerevisia magis fermentat, plus perniciosi *acidi* generat, & largiorem *muciditatis* copiam continet, ideo *enervati* ægrotantes graviora incommoda ab illius usu patiuntur, quibus propterea medici *dilutori*, leviori & *temperatori* potu, sive emulsionis, sive pitisanæ, sive julepi, sive *medicata* cerevisiæ, viribus & morbo illorum convenienti, consulere & subvenire debent: & quia tales ægrotantes facile *symptomaticam ventriculi* imbecillitatem patiuntur, ideo tanto magis a molesto potu præservari debent, quoniam reliqua congrua *medicamenta* ordinata ob graviorem *ventriculi* alterationem haud exoptatum, si non plane *contrarium* effectum causari solent: hinc infirmi tales ægrotantes sæpe *talem molestum* cerevisiarium potum *aversantur*.

§. VIII.

Quod de *infirmis* modo dictum fuit, id etiam valet de *phibiscis* ægrotantibus, quibus *cerevisiarium* potus *communiter* incommodus est & modo majores *oppressiones* pectoris, modo molestim & p. n. *æstum*, modo graviorem *oppletionem ventriculi* & *pulmonum* viscidam, eine grosse Verschleimung, modo palpitationem cordis, capitis gravativam temulentiam, nauseosum saporem, ariditatem faucium, virium languorem, turbas alvinæ excretionis &c. causatur, propterea sæpe idem potus admodum

modum *adversus* redditur: non raro etiam talibus ægris accidit, ut a cerevisia *saturata & lupulata* singularem *ardorem in pulmonibus & ventriculo* sentiant. Si vero *tenuis* fuerit talis potus, p. n. refrigerium in ventriculo & toto ferme corpore, diarrhoeam suspectam & diureseos varias turbas patiuntur: inde etiam pendet, cur aliquando auxilia ordinata expectatam opem recusent, quando mediante hoc potu multifaria ventriculi & primarum regionum incommoda provocata fuerant: hanc observationem peculiari exemplo testatur RIEDLINUS in *Lin. Med. An. 2. Decbr. obs. 24 p. 690.* quo probatur, quod cerevisia *imminentis pbrbiseos curam plane impediverit.* Sic etiam multis, si non plurimis *Hæmopryicis* idem potus *parum* salubris est, qui sanguinis motum vario modo perquam offendere solet, dum ventriculus & primæ regiones, quin tota reliqua massa sanguinea valde inde alteraretur: nisi enim cerevisia *tenuis, temperata & limpida* fuerit, facile *hisce* valetudinariis varia *incommoda* parit, pectori enim vel dulcis, vel amara, vel acida cerevisia talibus ægrotantibus *angustatione, opplerione, viscositate, raucitate &c.* multas molestias creat: & quamvis *Sennertus* phthificis cerevisiam hordeaceam & triticæam concedat, attamen ipse usus multis in casibus *exceptionem* fundatam format & commendat; qua de causa plurimi medici & phthificis & hæcticis loco cerevisiæ poriones aquosas, aut *prisanas ordinant.* Cruciat itaque satis sæpe sollicitos medicos, si istiusmodi ægri nec cerevisiam, quia nimis *gravis*, nec decocta, prisanas, aquam &c. tolerare possunt, quia posterior nimis *levis* & infrigidans potus est licet cæterum *aqua purioris* potus impr. in *hæmoprysi sæpius* eximie conducatur, ut

præter reliqua *aqua encomia*, huc quadret *Waldschmidii Lib. IV. instit. med. c. 9. §. 6.* assertum, *vinum videlicet & cerevisiam aqua postponenda esse.* Porro hic cerevisiarius potus, iis, qui *nervorum* morbis laborant, *parum* conducit, dum vel *consistentia*, vel valde *fermentante* sua qualitate, *caput*, quippe *principalem* nervorum sedem, vel totum nervosum Systema in valetudinariis perquam offendit: quapropter *TRINCAVELLUS consil. Lib. 1. cons. 29. p. 77. lit. E. cerevisiam nervis inimicam* esse testatur: inde etiam attentis medicis innouit observatio, quod in *salibus* subjectis cerevisia plus *enervet & caput aggravet*, quam roboret & subleuet. Quicumque porro homines ob *largiorem bilis* copiam uberiorem hujus affluxum ad intestina patiuntur, illi ab usu cerevisiæ vulgaris in multa incommoda & damna sanitatis incidunt, ut paulo antea indicavimus, inde ructus nidorosi, flatu, tormina intesti-
norum, alvi modo adstrictiones, modo acres & copiosæ fluxiones &c. oriuntur, idque actu contingit, quod *Georg. Berrini in Opp. Lib. 8. c. 14. p. 183. C.* de cerevisia testatur, quod hoc *pro se incommodi ferat, quod testimonio Dioscoridis prævum succum cumulet, storus pariat, & obstructions committat.* Speciali asserto *Helius Eobanus de viribus cerevisia Part. II. p. 36.* testatur *bile abundantibus cerevisia sive ex hordeo, sive tritico cocta inimica est, quia valde fermentat, bilem corrosivam reddit, cholericos morbos & atrociam tormina causatur*, id quod facilius dulces albæ cerevisiæ efficiunt, quas in Saxonia *Breibahn* ut *Moebius instit. medic. Lib. 4. part. 1. c. 8. p. 520.* ait, ab authore *Zythapsæ* sive cerevisiarii *Hamburgensis* seruo, cui hoc nomen erat, ita dictæ, vocant, quo etiam *Anglicanæ* lagenariæ *das Buttel* oder *Boutellen* *Bier* spe-

ſpectat, quæ *aſtivo* tempore *liberalius* & incurioſius hauſtæ cum *bile* cholericos & *dysentericos* morbos alliciunt & excitant: ideo ejuſmodi *bilioſa* ſubjecta, quæ alias *auctiori* calore naturali prædita ſunt, *abſtinentiam* a cereviſia, & *puræ* ac limpidæ aquæ uſum multa *ſalubritate* perferunt: cereviſia enim & *materialiter* *bilem* auget & *virtualiter* *intenſius commovet*; ob id tales homines non raro cereviſiæ potum, præcipue ſaturatæ, lupulæ & amaricantis, æſtivo imprimis tempore perquam abhorrent; hanc obſervationem quadantenus illuſtrat caſus a *Riedlino* in *Lin. Medic. An V. Sepebr. obſ. 17. p. 969.* allegatus: in quo etiam de inſalubri cereviſiæ mutatione agitur.

§. IX.

Nec commode etiam cereviſiæ potum perferunt qui *obſtructis* viſceribus *abdominalibus* laborant, quæ *conſiſtens*, aut ſaturatus talis potus ægre *penetrat*, unde diutius in primis regionibus oberrat & detineretur, de quo dicunt, *das Bier ſey zu ſchwehr, bleibe ſtehen*, inde obſcuræ oriuntur anguſtiæ, ventris inflationes, ſtatus moleſti, turbæ excretionis alvinæ, ſanguinis irregulares motus in abdomine, interni clandestini ardores, teneſmi urgentes, & reliquorum ſymptomatum, obſtructiones tales communiter comitantium, exacerbationes: & quamvis tales valetudinarii potum hunc non horrore & ſaſtidio quodam proſequantur, haud tamen illorum *morboſo* ſtatu & gradu *conducit*, eſ beſomt ihnen nicht wohl; hinc coguntur ab eodem potu aliquandiu *abſtinere*, donec morbus in *melioſem* ſtatum reductus eſt. Ita porro nonnulli homines *habituali* *congeſtioni* humorum ad caput obnoxii, quæ arduas *cephalalgias*, pertinaces *ophthalmias*

for-

format & introducit, ab eodem cerevisiæ pinguis & alimentosæ usu admodum alterantur, ut vix talem ingesserint potum, quin affectus illi confestim irruant: Si enim talis cerevisia, quam fortem & calefacientem vocant, talem *calorem* & auctum motum sanguinis in substantia ventriculi causatur, subito reliquus *habitualis* motus sanguinis excitatur, ut non necesse fuerit, talem potum massæ sanguineæ *materialiter* immixtum esse; *nervus* enim hujus nexus non in *necessitate morviæ*, sed in *consuetudinali* qualitate & *sensibilitate motuum* consistit: ob id periti medici in chronicis & pertinacibus *oculorum* morbis, familiari aut ordinario *cerevisiæ* potu *interdicunt*, si præcipue illa pinguis & *saturata* est: notatu enim in observatione medica dignum est, quod urpl. oculorum morbi potum *generosum* & calefacientem *agerrime* perferant, in quibus propterea vel *tenuem* & *puram* aliam cerevisiam, vel *aquosum* temperatum potum ordinare necessitas urget: ad illustrandam hanc annotationem *conf. RIEDLINI obs. de ophtalmia a cerevisiæ fusca potu An. 3. Octobr. obs. 25. p. 721.* Non parum etiam cerevisiæ *consistentioris* usus officit subjectis, quæ *viscidas cruditates* in ventriculo & pulmonibus colligunt, unde ille magis oneratur, & cruditates magis augentur, quid quod *gravativa* molestiæ invitantur, alvi adstrictiones provocantur, appetitus perturbationes augentur, capitis dolores, diversæ speciei & consecutionis, alliciuntur, ac variæ aliæ connexæ afflictiones suscitantur: notatu propterea dignum etiam est, quod non raro *asthmate statulento* & *russi stomachali* laborantes *seniores* homines cerevisiam fere quamlibet *mole* perferre queant, quin ab illius iterata & ordinaria ingestione, EXACER-

exacerbat ionem tussis, majorem oppressionem pectoris, vomitus, angustias & varia alia ventriculi incommoda experiuntur: etenim pingvis, *amara*, lupulata, *fusca*, ventriculo *molesta* & onerosa est, *dulcis* contra aut triticea nimia fermentatione ventriculum & intestina multis flatibus angit & concoctionem magis turbat, *levis* autem & *aquosa* nimis tenuis & *frigida* est, ut propterea ita afflicti homines de congrua & salubri cerevisia valde sensibiles & solliciti sint, crebra autem potus *mutatione* plus *incommodi* sibi accersant. Peculiarem etiam annotationem meretur, quod Cerevisiæ potus *illis*, qui *sufficiens* bibere *negligunt*, aut plane potu *desuecunt* & per unum alterumque diem nequidem de *sibi* cogitant, vel *adversus*, vel *incommodus* evadat, es sey ihnen zuwieder, oder könne es nicht vertragen, quare medicis monitoribus constanter opponunt, wenn sie nicht dürfen, was und warum sie trinken sollen: quæ *desuetudo* bibendi non modo *adversam abstinentiam* a potu cerevisiario, sed & multa *connexa alio* detrimenta sanitatis & chronicas afflictiones causatur: *Singularibus* talibus casibus adnumerari debet observatio, quod aliquibus subiectis aut *fusca* cerevisia noxias & molestas *adstrictiones* alvi, aut *dulcis* alba incommodas *diarrhoæas* causetur, quæ propterea aut ab hoc, aut ab illo potu *minus salubri* abstinere debent: ideo etiam illi, qui Cerevisiario potui minus sunt adfveti, nunc noxios alvi fluxus, alibi suspectas illius stricturas, modo urgentia & angentia diureseos vitia, interdum multa alia sanitatis offendicula experiuntur: Sicut analogum casum commemorat *Riedlinus curat med. 368. p. 219.* sub tit. *Cerevisia cuidam semper alvum nimium movens.*

§. X.

Sicut porro *Senes a Cerevisia* admodum *alveantur*,
E & de

& de commodo illius selectu perquam solliciti sunt, dum nunc alia nimis gravis & *calesciens*, alia vicissim nimis levis & *infrigidans* est, ita *infantibus* multis, præcipue *renallulis*, sensibilibus, debilibus, maxime autem *agrotantibus* Cerevisiæ potus *insalubris* & multarum *marbhorum* passionum causa evadit: alia enim quæ *fusca* vocatur, *mobiles* eorum humores valde *calescit*, ventriculum imbecillum *onerat*, alvinam excretionem *exsiccat* & impedit, urinam *acriorem* reddit, *nervos* & *caput* magis afficit, & præjudiciosas *congestiones* ad pectus, gingivas & reliquum caput, *dentitionis* tempore causatur: *dulcis* autem *suspectam* fermentationem *cumbile* & pingviori chylo aclympha cardialgias, flatulentiam ventriculi & intestinorum dolorificam & angentem, vomitus, alvi fluxus acres & biliosos & multiplicia alia provocat sanitatis offendicula: ut propterea *consultum* sit, talibus infantibus *præmaturum* cerevisiarium potum subtrahere: idem testatur RIEDLINUS *Lin. Medic. An. V. Mart. obs. 26. p. 307. tit. Cerevisia agrotantibus præsertim infantibus minus convenit*, quam observationem hinc verbis obfignat: *longe itaque melius sanitati recens natorum suorum prospiciunt, qui tam cito cerevisiæ usum iisdem non concedunt, quæ quippe acidum per se in hac ætate abundans non potest non augere, unde varii deinde morbi suboriuntur*: huc pertinet ejusdem authoris observatio in *Curat. med. 292 p. 173 sub tit. Cerevisia fusca pueris minus conveniens*: idem confirmat Leonellus Faventinus *de Victorii tr. de Infantium agritudinibus p. 74. ob id mulierculæ vario modo cerevisiam corrigere solent, quando illam pusionibus suis propinare coguntur*: Quemadmodum autem *renallulis* infantibus *sanis* cerevisia *parum* salubris existit, ita *agrotant-*

zantibus illis *utpl. minus* utilis deprehenditur, quæ causis morboſis, ac viſceribus debilibus magis inſenſa obſervatur. Quam *providere* ac ſollicite medici verſari debent, quando *Puerperis* Cereviſiam concedere, ſeligere & ordinare volunt, quotidiana docet experientia: quod inſeſſabilis earum numerus ſine hoc potu optime & ſaluberrime Puerperii periodum tranſigere ſoleat, in illis imprimis regionibus, ubi hordeaceus, aut triticeus talis potus non coquitur, quam multæ viciffim partu ſolutæ ſceminæ varia & ſontica dâmnâ ab eodem potu perpeſſa fuerant, æque uberrima reſtatur obſervatio: non quidem ſermo nobis eſt de craſſis *erroribus*, qui cum illo potu committuntur, unde interdum præceps & inopinata mors ortum traxit; nec de cereviſiâ, quæ paſſim non ſatis pura, temperata & laudabilis adhibetur, qualem frequenter accuſat ſæpè allegatus *Riedlinus*. Qui ſeorſum hujus potus noxium uſum in puerperis exemplis confirmat, in *Lin. Med. An. 2. Febr. obſ. 11. p. 69. & An. 4. Nov. obſ. 29. p. 986*. Sed de hoc potu optime cæteroquin *deſecato* jam loquimur, quem Puerperæ ſæpe non commode perferre poſſunt, ideo vel cum moleſtiâ *ſtrin* tolerant, vel *parum* bibunt, vel multis modis cereviſiam aut pane roſto, aut aromate quodam, aut ſemine ſtomachico, aut familiaris Chamomillæ floribus *corrigenere* & *ſalubrem* magis reddere conantur; *Hordeacea* autem, etiam optime depurata, ſubinde tamen *ſaturata* cereviſiâ, *puerperis* moleſtum & *ſuſpectum æſtum*, ariditatem faucium, & diſpoſitionem propiorem ad *purpuram* provocat. Si vero tenuis fuerit, multis quidem toleratu levior, variis autem æquè moleſta eſt & flatulentias cauſatur: triticea porro alvum facile cum malo omine laxiorem reddit, ſtatus

generat, iniquam fermentationem in toto intestino-
rum tractu excitat, ein grosses Geyhen in Leib, mu-
cidas cruditates in primis viis accumulatur, tusses omino-
sas invitat, varia alia fanitari præjudiciosa incommoda pa-
rit. Non quidem jam de *talibus* cerevisiis differemus,
quas paulo *commodius puerpera* tolerare volunt & pos-
sunt, quamvis de declamata illa *chamomelina* utpl. *con-
traria* judicia consentent, dum quædam testantur, ich hab
es in meinen Wochen wohl vertragen können, aliæ contra
affirmant, es wäre ihnen niemahl wohl bekommen, sondern
vielmehr zuwieder gewesen. Quod denique reliquas *me-
dicatas* cerevisias concernit, de quibus multi medici a-
gunt, quando vel cum vino, vel carminativo, aut laxante,
aut alio medio miscerur, (sicut de talibus Cerevisiis me-
dicatis tractant *Greg. Hovstius institur. disp. XX Coron. 2.
p. n. 367. Moebius instit. med. L. V. P. III. Sect. 2 c. 10 p. 694.
Sennertus instit. Lib. V. P. 3. Sect. 3. c. 3. Schneiderus de
Cararrb. Lib. 6. c. 7. p. 466. Riedlinus Lin. Med. An. 2.
Decembr. obs. 24. p. 628.*) tunc *necessitatis* causa ad breve
tempus illæ nonnunquam ordinantur, sed cum potu ordi-
nario haud pari passu ambulant: ideo nec ad præsens
nostrum argumentum tractandum spectant. Quam ob
rem hanc deductionem & nostri thematis explicationem
nunc abrumpimus, spe illa freti, nos pro specimine e-
dendo & debito & promisso satisfecisse. DEO be-
nignissimo devotissimas gratias exhibentes, quod
hunc nostrum laborem prospero successu beare vo-
luerit, quem præterea rogamus, ut omnes nostras
actiones exoptato & salutari coronet

F I N E.

Gehrter Freund Dein steter Fleiß
Den Du bishero lassen spühren,
Trägt heute nach Verdienst dem Preis
Davon mit Ruhm und Triumphiren;
Da Deine Hygeena reicht zum Lohn
Die durch den Fleiß erworbene Kron.
So kauft Du nun mit Ruhm und Ehr
Vergnügungs voll von hinnen ziehen
Dahin allwo O! Freund nun mehr
So Glück als Segen Dir wird blühen
Wo Du durch Fleiß und Wissen nun
Wirst viele gute Curen thun.
Leb wohl, vergnügt, und ohn Gefahr,
In diesen Segensvollen Stande
Gehrter Freund sehr viele Jahr
Den Neid und Haß zu Cruz und Schande
Leb wohl, ich bleibe Dir verpflichtet
Bis in dem Tod = = = Vergiß mein nicht.

Mit diesen wenigen wünschet dem Herrn Candidato
Glück dessen ergebenster Freund, und Diener

D. JOHN.

Ergo TVOS etiam Meditrinæ laurea crines
Implicat, & merito macrat honore manus.
Scilicet hæc tandem vigilatas præmia noctes
Sudoresque TVOS, svavis Amice, manent.
Consulat alma TVÆ porro fortuna salutem,
TEque det immota prosperitate frui.

M. JO. GODOFR. SCHMIDT

Telchniensis Silchas Oppon.

Inftet

Da Du, Hochwerther Freund, die Kunst der
Arzeneey
Mit unermüden Fleiß gesucht, geprüft, gefunden,
Und was in Wege stund, großmüthig überwunden:
So kanst Du auch beherkt, und ohne Gleisnerey
Zur Uebung dieser Kunst vergnügt und frölig schreiten
Und durch der Euren Glück des Namens Ruff ausbreiten.

Friderich Gottlob Leibe

Hallensis M. Cult. Oppon.

Wer Wissenschaft und Tugend liebet
Dem bleibt Minerva zugethan,
Und wer sich ihrem Dienst ergiebet,
Den bringt sie zu der Ehrenbahn;
Sie denkt auch Freund an Deine Huld
Und zahlt den Abtrag ihrer Schuld.

Weil Du, Wornach die Kranken streben,
Hygeens Kunst und Wissenschaft
Die schwachen Körper krankes Leben
Aus Todtes Grimm und Schwerdte rafft
Mein Freund bisher hast verehrt,
Wird Dir der Doctor-Hut besichert.

Gebrauche würdig dieser Ehre
Die nur erhabne Geister ziert,
Und mache, daß die Zeit uns lehre
Wie weislich Dich das Glück führt;
Daß Dich Jehovens Gnadenhand
Bringt in erwünschten Seegens-Stand.

Anton Theophilus Lütkenmüller

aus Crosek in Naand, der Gottesgelahr.
Befähigter.

Pl. 157. 80

?

ULB Halle

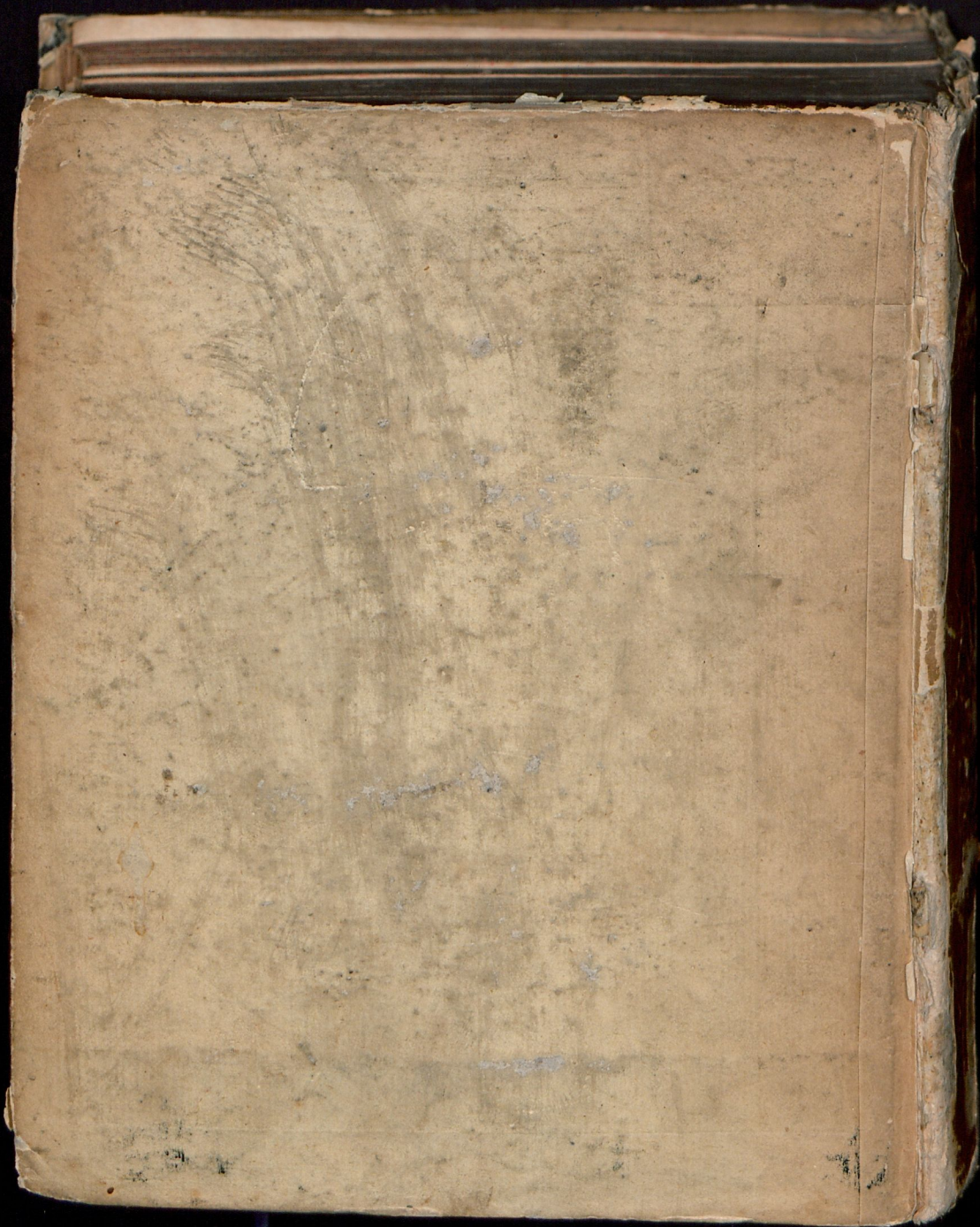
3

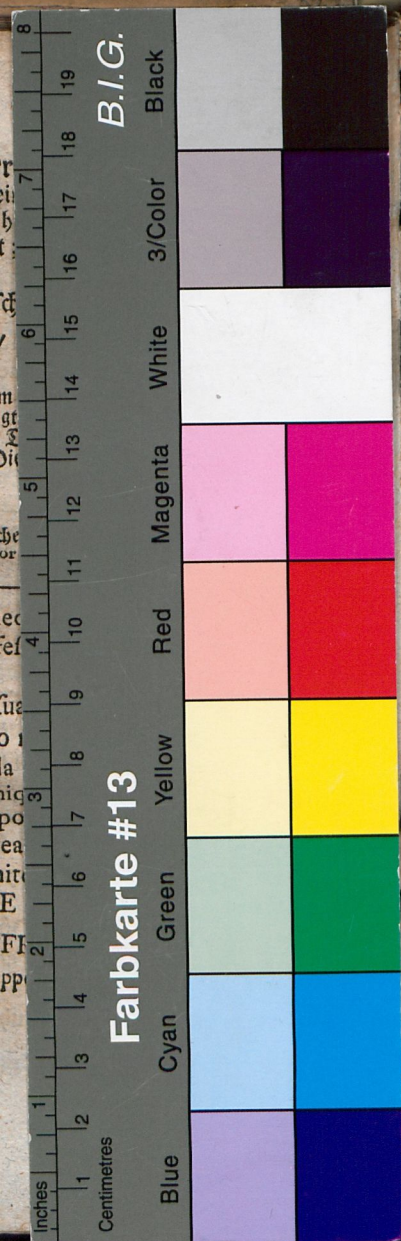
002 179 687

sb

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE
CEREVISIÆ POTU
IN NONNULLIS
MORBIS INSALUBRI
ET ADVERSO,

Warum die Kranken das Bier ungerne trinken?

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſa Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFES-

SORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.
DECANO SUO SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo, omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSUEVIS,

ANNO MDCCXLIII. D. OCTOBR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SUBJICET

RESPONDENS

PAULUS GOTTLIEB HOMEYER,

LEBENDORFFIO · MAGDEBURGICUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JO. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.